

GSFI hallintamalli, ehdotus

Nimi: GSFI hallintamalli, ehdotus

Project: The GSGF in Finland – Integration of geospatial and statistical information in Finland (GSFI)

Grant agreement number: 101112903 - 2022-FI-GEOS-GSFI

It is permitted to copy and reproduce the content in this report. When quoting, please state the source.

© GSFI and Eurostat 2024

Sisältö

1. Johdanto.....	3
2. GSFI-kokonaisuus.....	3
3. Ekosysteemisyyden hallintamallin lähtökohtana	4
4. Tunnistetut roolit	6
5. Sidosryhmät.....	7
6. Hallintamallin käyttöönotto.....	7
7. Hallinnan työkalut	8
7.1. Dokumentinhallinta.....	9
7.2. Päätösten dokumentointi	9
7.3. Viestintä.....	9
7.4. Verkkosivu.....	10
8. GSFI-kokonaisuuden hallinta.....	10
8.1. Rakenteen ja sisällön hallinta	10
8.2. Tiekartan toimeenpanon hallinta	11
8.3. Kehittämispolun hallinta	13
9. Hallintamallin jatkuva parantaminen	14
10. Lähteet.....	15

1. Johdanto

Tässä dokumentissa kuvataan ehdotus GSGF Suomi (GSFI) -kokonaisuuden hallintamalliksi. Hallintamallissa kuvataan GSFI:n rakenteen ja sisällön hallinta, GSFI-tiekarttatyön hallinta sekä näiden edellyttämät roolit. Dokumentti on tässä muodossa tarkoitettu keskustelun ja yhteistyön rakentamisen pohjaksi ja käyttöönotto edellyttää vielä mallin täydentämistä ja ohjauksen ja koordinoinnin resurssien ja vastuiden vahvistamista.

GSFI-hallintamallin tehtävänä on varmistaa, että GSFI-kokonaisuuden ylläpidon ja kehittämisen toimintamallit ja ohjaukset ovat yhteisesti määriteltyjä ja käytössä ja niitä ylläpidetään. Hallintamallin avulla tavoitellaan myös GSFI-komponenttien hyödyntämisen laajentamista niiden koko elinkaaren ajan. Muutokset GSFI-kokonaisuuteen ja -komponentteihin käsitellään ja hyväksytään hallintamallissa esitetyllä tavalla.

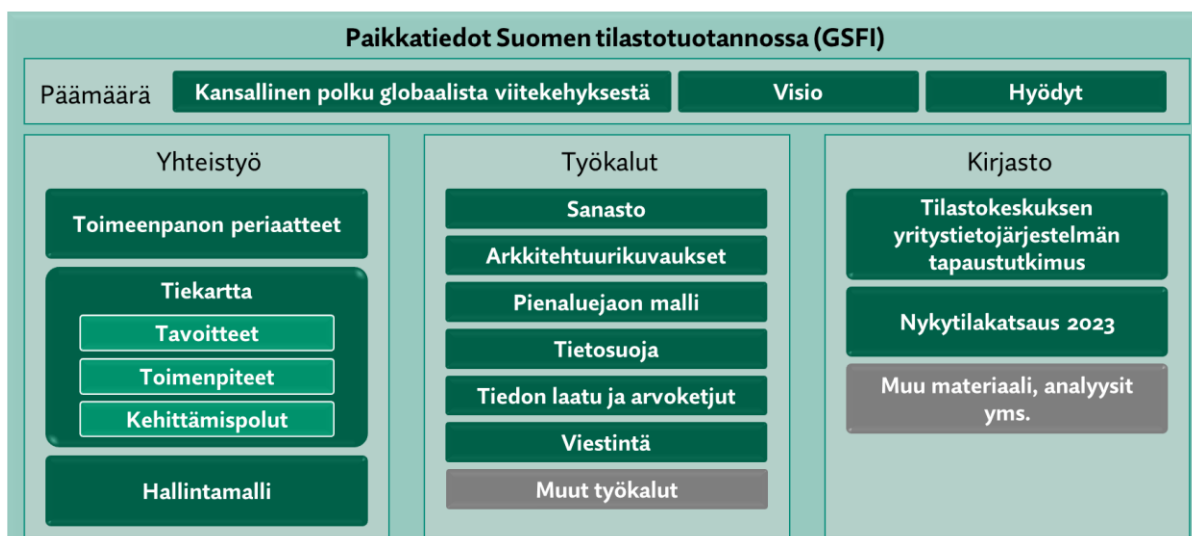
Hallintamallin toimivuutta ja laajuutta tulee arvioida ja päivittää säännöllisesti.

Hallintamallissa tunnistettuja GSFI:n kansallisen ohjauksen sekä yhteistyön koordinoijan roolit edellyttävät erillistä resursointia, eikä siksi näistä rooleista vastaavia tahoja ole pystytty nimeämään vielä tätä ehdotusta kirjoitettaessa. Näiden tahojen vielä puuttuessa, ehdotuksen tuottanut EU-rahoitteinen GSFI-projekti luovuttaa tämän hallintamallin sekä GSFI-kokonaisuuden Tilastojen ja paikkatiedon integrointiverkostolle ja verkoston koordinoitiryhmälle sekä projektiin osallistuneiden kolmen organisaation, Tilastokeskuksen, Maanmittauslaitoksen ja Suomen ympäristökeskuksen strategiselle ohjausryhmälle.

GSGF Finland (GSFI), ml. tämä hallintamalli, kehitettiin EU-rahoitteisessa hankkeessa 'The GSGF in Finland – Integration of geospatial and statistical information in Finland (GSFI)'.

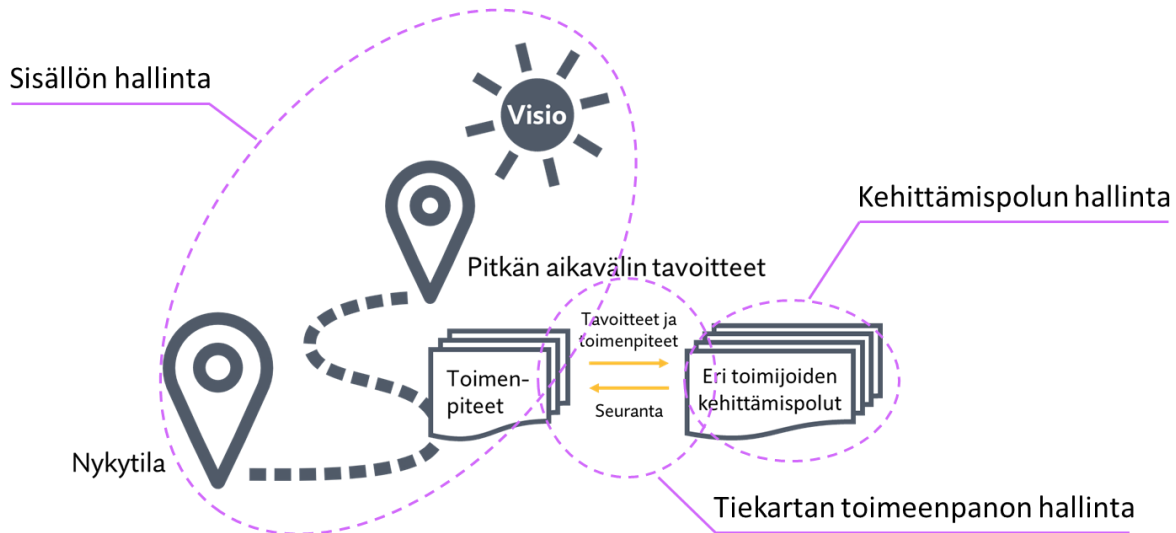
2. GSFI-kokonaisuus

GSFI-kokonaisuus sanoittaa ja tukee tilasto- ja paikkatiedon integroinnin kehittämisen tavoitteita ja muutosmatkaa Suomessa. Kokonaisuus rakentuu muutoksen suuntaa kuvaavasta päämäärästä, yhteistyön rakenteiden ja yhteistyön tekemismallien kuvauksista, erilaisista työkaluista sekä työtä tukevista dokumenteista kirjastossa (Kuva 1).

Kuva 1. Paikkatiedot Suomen tilastotuotannossa (GSGF Suomi, GSFI) -kokonaisuuden rakenne. Työkalujen ja kirjaston aineistojen odotetaan täydentyvän toimeenpanon edetessä (harmaat laatikot).

GSFI-tiekartalla kuvataan, mitä yhdessä tavoitellaan ja mitä käytännössä tehdään. Tiekartta pohjautuu nykytilan ymmärrykselle ja se sisältää GSFI-visiota toteuttavan pitkän aikavälin tavoitteet sekä näitä kohti vievät toimenpiteet. Hallintamallissa näiden tiekartan elementtien hallinnan ehdotetaan olevan osa sisällön hallintaa. Lisäksi tiekarttaan kuuluvat toimenpiteisiin linkittyvät eri toimijoiden kehittämisspolut, joilla nähdään olevan erillinen kehittämisspolun hallinnan prosessi. Pysyvämpien tavoitteiden ja toimenpiteiden sekä eri toimijoiden kehittämisspoluilla toteutuvan käytännön tekemisen keskinäisen linkittymisen hallinta on määritelty tiekartan toimeenpanon hallinnaksi.

Kuva 2. Tiekartta ja sen hallinnan elementit.

3. Ekosysteemisyyden hallintamallin lähtökohtana

Tämän GSFI-hallintamallin rakentaminen tavoittelee ekosysteemimäistä kehittämistä, jossa

- tavoitellun muutoksen aikaansaaminen perustuu laajaan yhteistyöhön eri toimijoiden välillä,
- kukin toimija tuo mukanaan oman osaamisensa ja näkemyksensä, mikä vahvistaa monimutkaisten ongelmien ratkaisemista ja innovaatioita ja
- vaikka toiminta onkin koordinoitua, jokainen toimija säilyttää itsenäisyytensä ja voi keskittyä omaan ydinosaamiseensa.

Kuvassa 3 on esitetty tehokkaan ekosysteemisen toiminnan edellytyksiä, joiden ylläpito ja kehittäminen tulee huomioida hallintamallin suunnittelussa. Ensinnäkin on tärkeä säännöllisesti varmistaa, että toimijoiden omat tavoitteet ovat linjassa ekosysteemin tavoitteiden kanssa. Kun toimijat jakavat yhteisen vision ja selkeät tavoitteet, jotka ohjaavat toimintaa ja päätöksentekoa, auttaa se varmistamaan, että kaikki osapuolet työskentelevät kohti samaa päämäärää. Myös ymmärrys siitä, että yhdessä luodaan arvoa ja pitkäaikaisia hyötyjä kaikille toimijoille, vahvistaa sitoutumista yhteiseen työskentelyyn.

Ekosysteemimäinen toiminta ja kehittäminen yhdessä perustuvat luottamukseen toimijoiden välillä. Luottamusta rakennetaan ja ylläpidetään avoimella viestinnällä, tiedonjakamisella ja varmistamalla yhteisesti päätetty läpinäkyvyyden taso. Myös päätöksenteon ja hallintaprosessien tulee olla kaikkien osapuolten nähtävissä ja toimijoiden pitää pystyä vaikuttamaan GSFI-kokonaisuuteen, sen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Yhteinen tilannekuva ja eri toimijoiden linkittäminen isoon kuvaan tukee niin toiminnan läpinäkyvyyttä kuin yhteistä työskentelyä ja suunnittelua. Myös selkeät, ajantasaiset roolit ja vastuut auttavat toimijoita ymmärtämään, mitä heiltä odotetaan, miten välttää päällekkäisyyksiä ja miten he voivat parhaiten edistää yhteisiä tavoitteita. Aina ei tarvita uuttakaan tekemistä, vaan uutta ymmärrystä: ”Hei, me teemme tätä jo!”

Ekosysteeminen kehittäminen ja verkostot tarvitsevat myös tukea ja koordinoitua toimiakseen tehokkaasti. Tulee esimerkiksi varmistaa, että kaikki relevantit toimijat ovat mukana ja hakea aktiivisesti keinoja ja tilaisuuksia edistää eri alojen asiantuntijoiden välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa. Panostaminen tukeen ja yhteisen toiminnan koordinoituihin varmistaa ekosysteemin toiminnan pitkäjänteisyyttä ja kestävyyttä ja luo siten myös uskoa tekemisen jatkuvuuteen. Ekosysteemillä tulee myös olla kyky selviytyä ja sopeutua muutoksiin. Odotuksena onkin, että toimijat voivat mukauttaa toimintaansa tilanteen mukaan, mikä mahdollistaa joustavan reagoinnin muuttuviin tarpeisiin ja olosuhteisiin.

Tärkeää on myös kehittää mekanismeja, jotka tarjoavat tietopohjaa päätöksenteolle, tukevat konfliktien ratkaisua ja intressien yhteensovittamista. Systemaattiselle vastuiden rakentamiselle ja keskustelulle siitä, millaisena kukin näkee oman ja muiden vastuut ekosysteemissä, tulee varata aikaa. Toimintaa koordinoivien tahojen lisäksi tukijoita ovat toimijat toinen toisilleen.

Kaikki tämä edellyttää jatkuvasti kehitettäviä joustavia työkaluja, ohjeita, rakenteita ja prosesseja. Eikä sovi myöskään unohtaa yhteisöllisyyden rakentamista järjestämällä yhteisiä tapahtumia ja juhlimalla saavutuksia.

Kuva 3. Tehokkaan, motivoivan ekosysteemisen toiminnan rakentaminen.

Ekosysteemimäinen toimintaympäristö perustuu siis yhteistyöhön, luottamukseen ja avoimuuteen. Rakennettaessa hallintamallia on tärkeä ottaa huomioon edellä esitetyt näkökohdat niin suunniteltaessa resursseja, mandaatteja kuin toimintaperiaatteita. Hierarkkinen hallintamalli, joka

perustuu vahvaan mandaattien käyttöön, voi olla ristiriidassa näiden periaatteiden kanssa ja siten heikentää ekosysteemin toimintaa.

4. Tunnistetut roolit

Erityisesti ekosysteemisessä muutosprosessissa korostuu tarve selkeälle roolien ja vastuiden määrittelylle. Tämä hallintamalli keskittyy kokonaisuuden hallintaan sekä yhteisen tilannekuvan rakentamiseen ja ylläpitoon. Tällöin roolien määrittelyn lähtökohtana on, että vahvaa mandaattia ohjata keskitetysti eri toimijoiden osallistumista muutokseen ei ole, vaan eri toimijoiden osallistuminen nojaa

1. vision viitoittamaan tilastojen ja paikkatietojen integroinnin yhteiskunnallisen merkityksen tunnistamiseen yli hallinnonrajojen
2. yhteiseen tavoitetilään, jossa on taustalla globaali, paikkatieto- ja tilastokentän laajasti hyväksymä viitekehys
3. yhteiseen tilannekuvaan ja itsenäisten toimijoiden määrittelemien kehittämisspolkujen tahdittamaan etenemiseen tiekartalla

Kokonaisuuden hallinta ja yhteisen tilannekuvan rakentaminen ja ylläpito sekä etenemisen seuranta ja koordinointi edellyttävät uusia kansallisen koordinoinnin sekä ohjauksen rooleja. Toimijoille, jotka tulevat ottamaan roolit vastaan, tulee varata tehtävien edellyttämät, riittävät resurssit. Tässä toimintamallissa vaadittavat resurssit ovat kuitenkin todennäköisesti pienemmät kuin mitä olisi mandaatteihin perustuvassa vaihtoehdossa, joka edellyttäisi laajempaa, eri hallinnonalat kattavaa rakennetta ja todennäköisesti myös enemmän byrokratiaa. Keskeistä siis on, että jokainen toimija tunnistaa oman roolinsa ja vastuunsa kokonaisuudessa ja saa mandaattinsa osallistua työhön omalta ohjaukseltaan.

Toiminnan läpinäkyvyys on olennainen vaatimus tällaisessa mallissa. Läpinäkyvyys varmistaa, että kaikki osapuolet ymmärtävät päätöksenteon perusteet ja voivat luottaa siihen, että toiminta on avointa ja reilua. Lisäksi selkeät prosessit, joilla varmistetaan, että kaikilla osapuolilla on mahdollisuus vaikuttaa ja tulla kuulluksi, ovat välttämättömiä. Tämä lähestymistapa mahdollistaa joustavan ja dynaamisen yhteistyön, jossa kukin toimija voi keskittyä omaan ydinosansaansa ja samalla edistää yhteistä päämäärää. Kun roolit ja vastuut on selkeästi määritelty ja toiminta on läpinäkyvää, organisaatiot voivat toimia itsenäisesti mutta silti koordinoitusti, mikä johtaa tehokkaampaan ja tarkoituksenmukaisempaan toimintaan.

GSFI-kokonaisuuden toimeenpanossa ja hallinnassa on tunnistettu mm. seuraavanlaisia rooleja:

- GSFI:n kansallisen ohjauksen jäsen
- GSFI:n kansallisen ohjauksen pj/vetäjä
- GSFI yhteistyön koordinoinnin jäsen
- GSFI-yhteistyön koordinoinnin pj/vetäjä
- Toimijakohtaisen kehittämisspolun omistaja
- Muutosehdotuksen tekijä
- Muutosehdotuksen valmistelija
- Muutosehdotuksen esittelijä
- Rakenteen ylläpitäjä
- Sisällön ylläpitäjä
- Kehittämisspolkujen koordinoija

- Tiekartan hallinnoija
- Viestintävastaava
- Verkkosivun ylläpitäjä
- Rahoitusasiantuntija
- Lainsäädäntöasiantuntija

5. Sidosryhmät

GSFI-hallinnan kansallisia sidosryhmiä ovat mm.

- Paikkatietoasiain neuvottelukunta (PATINE) on kansallinen koordinaatioelin, jonka tehtävänä on seurata ja arvioida kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehitystä ja koordinoita INSPIRE-direktiivin toimeenpanoa.
- Tilastojen ja paikkatiedon integrointiverkosto on keskeinen GSFI-toimeenpanon foorumi, mm. esille nousevien ongelmien ratkaisijana, ainutlaatuisena solmukohtana monipuoliselle ja laajalle asiantuntemukselle sekä paikka yhteistyölle ja tiedonvaihdolle. Verkoston jäsenyys on vapaaehtoisuuteen perustuvaa ja luonteeltaan henkilökohtaista eikä organisaatiokohtaista.
- Tilastojen ja paikkatiedon integrointiverkoston koordinoitiryhmä suunnittelee ja koordinoi verkoston toimintaa ja tukee tavoitetyöryhmien työskentelyä. Koordinoitiryhmässä on jäseniä Maanmittauslaitoksesta, Tilastokeskuksesta ja Suomen ympäristökeskuksesta. Koordinoitiryhmän jäsenet työskentelevät oman toimen ohessa pienillä resursseilla.
- GeoForum Finland on verkosto, joka kokoaa yhteen paikkatietoalan toimijat Suomessa. Toiminnalla edistetään yhteistyötä paikkatietoalan asiantuntijoiden ja paikkatietoja käyttävien organisaatioiden: yritysten, julkishallinnon, opetus- ja tutkimuslaitosten kesken. Aktiivisen verkoston kautta yhdistys edustaa paikkatietoalaa, lisää paikkatiedon merkityksen ymmärrystä ja osallistuu kehityshankkeiden sekä yhteiskunnallisten päätösten valmisteluun.
- Paikkatietojen kuntafoorumissa (PAKU) on yli 270 kuntaedustajaa eri puolilta Suomea. PAKU:n toiminnassa kunnat ja valtionhallinto vaihtavat tietoa julkishallinnon paikkatietotoimintaa koskettavasta kehitystyöstä ja voivat antaa palautetta kehitystyön tueksi.
- PAKU:n koordinoitiryhmä ohjaa kuntafoorumien toimintaa. Koordinoitiryhmä on asiantuntijaelin, joka tuo kuntasektorin asiantuntemuksen ajankohtaisiin kehitteillä oleviin kokonaisuuksiin. Koordinoitiryhmässä on mukana kymmenen kuntaedustajaa ja yhdeksän edustajaa valtionhallinnon organisaatioista, mm. Suomen ympäristökeskuksesta, Digi- ja väestötietovirastosta ja Tilastokeskuksesta.
- Oskari-verkosto on avoimen lähdekoodin Oskari-ohjelmistoa kehittävä yhteisö, joka tukee paikkatietojen yhteentoimivuutta. Yhteisöä koordinoi Maanmittauslaitos.
- ProGIS ry edistää paikkatietojärjestelmien ja paikkatiedon hyödyntämistä eri aloilla, tuo yhteen paikkatietoalan ammattilaisia ja välittää tietoa. Yhdistys on puolueeton ja huomioi paikkatietoalan moninaisia tarpeita, niin julkishallinnon kuin yritystenkin kannalta.

6. Hallintamallin käyttöönotto

Hallintamalli voidaan määritellä rakenteeksi, joka ohjaa ja koordinoi GSFI:n toimeenpanoa sekä ylläpitää ja kehittää GSFI-kokonaisuuteen kuuluvia elementtejä. Tavoitteena on, että valmis hallintamalli pitäisi sisällään säännöt, prosessit ja käytännöt, joiden avulla varmistetaan, että toiminta

on tehokasta ja tavoitteiden mukaista. Hallintamalli myös määritteli, miten päätöksenteko tapahtuu, miten resurssit ja vastuut jaetaan ja miten eri toimijat tekevät yhteistyötä saavuttaakseen yhteiset tavoitteet. Hallinnan työkalujen ja erityisesti prosessien tarkastelu on varsin rajattua vielä tässä ehdotuksessa, kun vertaa luvussa 3 tarkasteltuihin ekosysteemisyyden lähtökohtiin. Käyttöönottossa voidaan kuitenkin edetä askeleittain, kokeillen ja vaiheittain toimintaa laajentaen.

Ekosysteemisen toiminnan hallintaa voidaan ajatella palveluna, mikä voi helpottaa hallintamallin hahmottamista ja suunnittelua. Palvelun tarjoajat ylläpitävät, fasilitoivat ja kehittävät toimintaa sekä tarjoavat työkaluja ja menetelmiä, joilla varmistetaan toiminnan läpinäkyvyys ja avoimuus kaikille osapuolille. He tarjoavat myös neuvontaa ja tukea toimijoille hallintaan liittyvissä kysymyksissä. Palveluntarjoaja seuraisi myös toimintaa ja ehdottaisi parannuksia niin hallintamalliin kuin yhteiseen työskentelyyn.

Palvelunäkökulman etuihin voi laskea mm. resurssisäästöt, kun hallintaa hoidetaan keskitetysti rajatulla joukolla. Hyötyinä voidaan nähdä myös eri toimijoiden kattava sitouttaminen ja yhteisen kuvan ylläpitäminen keskitetysti. Toimijat hyötyisivät palveluntarjoajan asiantuntemuksesta ja voisivat keskittyä omaan ydiosaamiseensa. On kuitenkin tärkeää huomioida, että tällainen malli edellyttää vahvaa luottamusta palveluntarjoajaan ja selkeitä kuvauksia palvelun sisällöstä ja laajuudesta. Lisäksi ekosysteemin toimijoiden on edelleen oltava aktiivisesti mukana hallintaprosesseissa, jotta varmistetaan, että palvelu vastaa heidän tarpeitaan ja tavoitteitaan.

GSFI:n hallintaa voidaan myös hankkia palveluna ulkopuoliselta toimijalta. Tämän etuna on yksittäisestä organisaatiosta riippumaton näkökulma koordinointiin. Tämä mahdollistaa puhtaasti GSFI:n lähtöisen koordinoinnin, seurannan ja viestinnän. Palveluun on tarpeen sisällyttää myös tuki ja neuvonta erilaisten GSFI:iin liittyvien kysymysten ratkaisemisessa. Esimerkiksi, OSKARI-avoimen lähdekoodin karttaratkaisua on kehitetty yhteiskehittämisen menetelmällä ja yhteisön työtä on johdettu konsulttivetoisesti koordinaattorin avulla jo useita vuosia. Kokemukset ovat olleet hyviä. Mallia on ollut mahdollista toteuttaa siten, että 5-6 organisaatiota ovat osallistuneet kiinteällä kehittämisen koordinoitua kattavalla vuosimaksulla. Lisäksi lähellä kehittämistä olevat organisaatiot ovat tukeneet yhteiskehittämistä asiantuntijoidensa työpanoksella vastuutehtävien hoitamiseen tai tarpeen tullessa yhteiskehittämiseen osallistumalla.

Hallinnasta vastaavan koordinaattorin tehtäviin voidaan katsoa kuuluvan esim. seuraavia tunnistettuja tehtäviä: GSFI:n yhteistyön koordinointi (Tilastojen ja paikkatiedon integrointiverkoston koordinointi), GSFI-tiekartan ylläpito: yhteisen tekemisen ja toimenpiteiden määrittely ja suunnittelu eri toimijoiden kanssa, GSFI:n rakenteen ylläpito, toimijakohtaisten kehittämisspolkujen tekeminen tuki ja koordinointi.

7. Hallinnan työkalut

Työskentelyn tehokkuutta ja läpinäkyvyyttä voidaan lisätä käyttämällä yhteisiä työkaluja ja alustoja, joilla kaikki voivat seurata etenemistä ja tehtyjä päätöksiä, osallistua keskusteluun ja löytää saatavilla olevat materiaalit. GSFI-kokonaisuuden säilytys ja löydettävyys sekä hallinnan dokumentointi on ratkaistu Tilastojen ja paikkatiedon integrointiverkoston Teams-tiimiin perustetun GSFI-kanavan sekä GSFI-verkkosivun avulla. Kanavalla löytyvät GSFI-kokonaisuuden dokumentit pääasiassa PDF-muodossa sekä GSFI-kokonaisuuteen ehdolla olevat materiaalit ja kokousmateriaalit. Kansiorakenne noudattaa GSFI:n rakennetta. Lisäksi kanavalla ovat kansiot: ”Ehdolla oleva materiaali” ja ”Kokoukset”. GSFI-kanavalle on pääsy kaikilla verkoston jäsenillä. Verkoston jäsenyys on avoin kaikille aiheesta kiinnostuneille.

Lisäksi verkoston tiimiin on luotu yksityiselle, verkoston koordinoitiryhmän hallinnoimalle kanavalle identtinen GSFI:n mukainen kansiorakenne, josta löytyy vastaava materiaali muokattavissa versiomuodoissa. Kanavalle on pääsy vain verkoston koordinoitiryhmällä. Tämän ratkaisun tarkoituksena on varmistaa materiaalin säilyvyys ja versiohallinta. Tämä on väliaikainen ratkaisu siihen asti, kun koordinoinnin vastuista päätetään.

7.1. Dokumentinhallinta

Uuden dokumentin hallinta:

1. Viedään dokumentti PDF-muodossa rakenteen määrittelyn mukaiseen kansioon GSFI-kanavalla.
2. Viedään dokumentti alkuperäisessä, muokattavassa tiedostomuodossa ao. kansioon suojattuun ympäristöön.
3. Mikäli dokumentti halutaan jakaa verkkosivuilla, viedään se myös verkkosivuille PDF-muodossa.

Päivitettävän dokumentin hallinta:

1. Tehdään muokkaukset ensisijaisesti alkuperäiseen, muokattavissa olevaan dokumenttiin. Versionhallinta nojaa Teamsin omaan versiohallintaan. Siksi muokkaukset tulee tehdä alkuperäiseen dokumenttiin. Mikäli näin ei tehdä, tulee vanha versio säilyttää ja merkitä selkeästi, että se ei ole enää ylläpidettävä versio.
2. Kirjataan uuden version tiedot dokumentin Versiohistoria-taulukkoon.
3. Luodaan uudesta versiosta PDF, joka korvaa edellisen PDF-muotoisen version GSFI-kanavalla.
4. Mikäli dokumentti menee myös verkkosivuille, korvataan verkkosivuilla oleva versio uudella versiolla ja kirjataan nimen perään sulkeisiin uuden version päivämäärä.

Ehdotetaan uuden dokumentin lisäämistä GSFI-kokonaisuuteen:

- Viedään dokumentti ”Ehdolla oleva materiaali” -kansioon muokattavassa tiedostomuodossa.
- Kun ratkaisu dokumentista on tehty, käsitellään sitä uuden dokumentin hallintana ja poistetaan ”Ehdolla oleva materiaali” -kansioista tai mikäli päätös on kielteinen, siirretään dokumentti ”Kielteisen päätöksen saaneet dokumentit” -kansioon.

7.2. Päätösten dokumentointi

Kaikkien päätösten ja toimenpiteiden huolellinen dokumentointi mahdollistaa sen, että kuka tahansa voi jälkikäteen tarkistaa, miten ja miksi tiettyyn ratkaisuun on päädytty. Ehdotuksena on, että päätösmuistiot laaditaan GSFI-kanavan OneNote-muistioina ja kokousmateriaalit kootaan GSFI-kanavan tiedostoihin erilliseen ”Kokoukset” -kansioon.

7.3. Viestintä

Kaikki tehdyt päätökset sekä muutokset GSFI-kokonaisuudessa viestitään perusteluineen GSFI-kanavan Julkaisut-kentässä. Muilta osin viestintävastaava laatii yhdessä muiden hallintamallin vastaavien kanssa viestintästrategian. Säännöllinen ja avoin viestintä kaikkien osapuolten välillä on avainasemassa. Tämä voi sisältää esimerkiksi yhteisiä kokouksia, raportteja ja tiedotteita, joissa kerrotaan toiminnan etenemisestä ja päätöksenteosta. Viestinnän avulla tavoitellaan myös GSFI-elementtien hyödyntämisen laajentamista niiden koko elinkaaren ajan.

7.4. Verkkosivu

GSFI-verkkosivulla¹ esitellään GSFI-kokonaisuus ja sen keskeisimmät dokumentit sekä ohjataan verkoston ja muun materiaalin pariin. Verkkosivulle on nimetty vastaava, joka huolehtii ylläpidosta. GSFI:n hallinnasta eri rooleissa vastaavien yhteystiedot tulee löytyä GSFI-verkkosivulta.

8. GSFI-kokonaisuuden hallinta

Hallintamalliehdotuksessa on nyt tunnistettu rakenteen ja sisällön hallinnan, tiekartan toimeenpanon hallinnan ja kehittämispolun hallinnan kokonaisuudet.

8.1. Rakenteen ja sisällön hallinta

Tässä luvussa käsitellään GSFI-kokonaisuuden rakenteen ja sisällön hallintaa. GSFI-kokonaisuuteen kuuluvat materiaalit on koottu ja ryhmitelty GSFI:n rakenteen mukaisesti. Materiaalia voi olla monessa eri muodossa, esim. tekstidokumentteina, taulukoina ja kuvina. GSFI:ssä jo olevia materiaaleja voidaan päivittää, muokata ja poistaa. Muutos voi olla myös täydennys tai kokonaan uusi elementti rakenteeseen tai sisältöön.

Taulukossa 1 on hahmoteltu tehtäviä silloin, kun esille nousee GSFI:n rakenteeseen tai sisältöön liittyviä muutos- tai täydennystarpeita.

Rakenteeseen päätetyt muutokset tulee päivittää seuraaviin materiaaleihin:

- Tämä hallintamallidokumentti
- GSGF Suomi (GSFI) -dokumentti
- Viestintämateriaalin eri kieliversioiden rakennekuvaukset
- GSFI-verkkosivu
- GSFI-kanavan hakemistorakenne ja tarvittaessa dokumenttien sijainti

Sisältöön kohdistuvat muutokset viedään dokumentteihin luvussa 8.1.1 Dokumentinhallinta kuvatulla tavalla.

¹ GSFI ja Eurostat, 2024. Paikkatiedot Suomen tilastotuotannossa (GSFI). Verkkosivu. EU. 101112903 - 2022-FI-GEOS-GSFI. [Linkki GSFI-verkkosivulle: stat.fi/GSFI](https://stat.fi/GSFI).

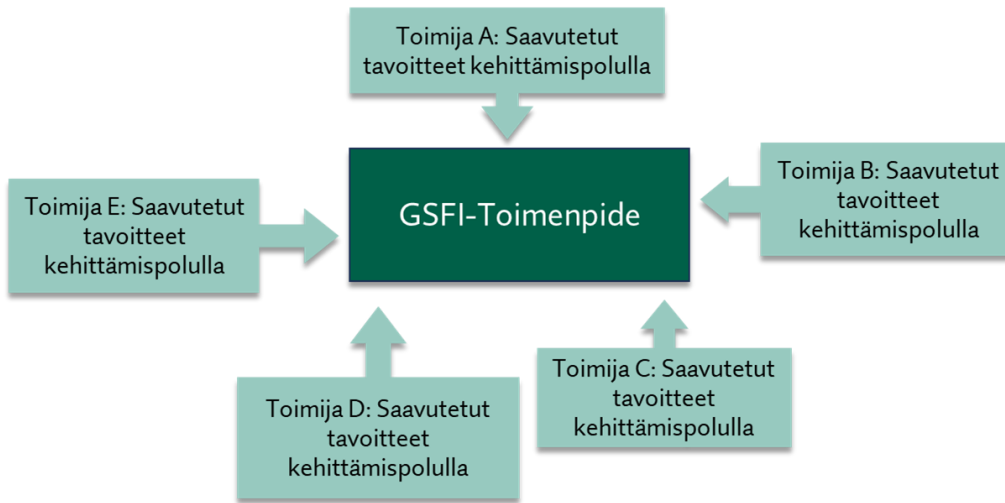
Taulukko 1. GSFI-rakenteen muutoksen käsittelyn tehtävät ja roolit RACI-taulua soveltaen (R = responsible, A=accountable, C=consulted, I=informed). Hallintamallin käyttöönotossa taulukko tulee täydentää.

Tehtävä	Vastuullinen tekijä (R)	Vastaava (A)	Konsultoitava (C)	Tiedotettava (I)
Muutosehdotuksen tekeminen	Verkoston jäsen			
Muutos- tai täydennysehdotuksen vastaanotto				
Muutos- tai täydennysehdotuksen valmistelu				
Päätös muutoksesta tai täydennyksestä				Muutos- ehdotuksen tekijä Verkosto Verkkosivun ylläpitäjä
Muutosten vieminen rakenteeseen ja/tai sisältöihin / Uuden rakenteen tai materiaalin tarvittava muokkaaminen ja julkaiseminen GSFI:ssä				

8.2. Tiekartan toimeenpanon hallinta

GSFI:n toimeenpano nojaa GSFI-tiekarttaan, joka ekosysteemisessä yhteiskehittämisessä auttaa varmistamaan, että kaikilla on sama tilannekuva ja että GSFI:n toimeenpano etenee suunnitellusti. Tiekartan toimeenpanon hallinta on jatkuva prosessi. Sidosryhmien sitouttaminen ja tukeminen samoin kuin eri kehittämisspolkujen rakentaman kokonais kuvan ylläpito ovat laajoja ja vaativia tehtäviä ja niihin tulee panostaa. GSFI-tiekartan kehittämisessä ja toimeenpanossa tulee myös aktiivisesti nostaa uusia toimijoita mukaan työhön sekä seurata ja tukea työn etenemistä kokonaisuutena.

Haasteena tiekartan hallinnassa on se, että käytännön tekeminen on hajautettua. Eri toimijat antavat omilla kehittämisspoluillaan kuvaamansa panoksensa työhön ja GSFI-toimenpiteet toteutuvat näin pala palalta (Kuva 4). Tiekartan koordinoinnin ja muutoshallinnan tulee olla luonteeltaan tiedottavaa, ei mandaattiin perustuvaa, ja täten varmistaa, että ekosysteemin toimijat ovat ajan tasalla niin etenemisestä, haasteista ja tarpeista kuin näiden kaikkien taustalla olevista syistä ja tehdyistä päätöksistä.

Kuva 4. Eri toimijoiden kehittämispolulla on tavoitteita, joista kukin toteuttaa jotakin GSFI-toimenpidettä. Toimenpide toteutuu askeleittain eri toimijoiden tavoitteiden toteutuessa. Tiekarttatyön hallinnassa on tärkeä seurata ja tukea työn etenemistä kokonaisuutena, jotta organisaatiot pystyisivät tunnistamaan vastuitaan tiekartalla ja tuomaan työhön omaa rooliaan ja osaamistaan vastaavan panoksen.

Tiekarttatyötä tulee myös jatkuvasti arvioida ja parantaa. Aukkopaikkoja toimeenpanossa voidaan täyttää myös hyödyntämällä erilaisia rahoitushakuja.

Taulukko 2. GSFI-tiekartan toimeenpanon hallinnan tehtävät ja roolit RACI-taulua soveltaen (R = responsible, A=accountable, C=consulted, I=informed). Hallintamallin käyttöönotossa taulukko tulee täydentää.

Tehtävä	Vastuullinen tekijä (R)	Vastaava (A)	Konsultoitava (C)	Tiedotettava (I)
Sidosryhmätyö: toteutuksen tilannekuva kehittämisspoluista sekä toimijoiden tuki ja sitouttaminen				
Tilannekuvan ylläpito kokonaisuudesta ja kriittisten aukkojen tunnistaminen kehittämisessä				
Tiedottava koordinointi ja muutoshallinta				
Tiekarttatyön arviointi, raportointi ja jatkuva parantaminen				
Ohjaustoimenpiteet				
Työskentelyalustojen ylläpito ja kehittäminen				
Rahoitushakumahdollisuuksien kartoitus ja tuki				
Vakiinnuttaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä				

8.3. Kehittämisspolun hallinta

Ekosysteemin toimijat tarkastelevat tiekartan tavoitteita ja toimenpiteitä sekä erikseen että yhdessä muiden toimijoiden kanssa ja tunnistavat sieltä elementtejä, joita jo tekevät tai joissa voisivat ottaa

vastuuta. Tunnistetut elementit sanoitetaan OKR-mallia soveltaen. Mallin tarkempi kuvaus löytyy GSFI-tiekarttadokumentista (GSFI and Eurostat, 2024).

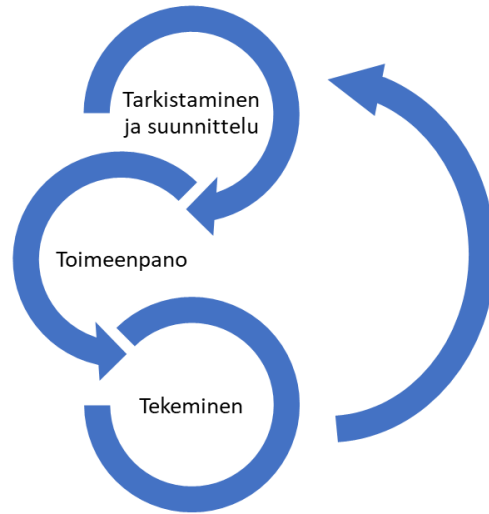
Tiekartan kokonaisuuden hallinta sitoo kehittämisen polut kokonaisuuteen ja tarjoaa kokonaiskuvaa etenemisestä. Kun nähdään, miten oma tekeminen linkittyy kokonaisuuteen, pystytään työssä huomioimaan sidosryhmät entistä paremmin ja näin saamaan mahdollisesti merkittäviäkin hyötyjä pienellä panostuksella.

Taulukko 3. Kehittämispolun hallinnan tehtävät ja roolit RACI-taulua soveltaen (R = responsible, A=accountable, C=consulted, I=informed). Hallintamallin käyttöönotossa taulukko tulee täydentää.

Tehtävä	Vastuullinen tekijä (R)	Vastaava (A)	Konsultoitava (C)	Tiedotettava (I)
Käynnissä olevien ja uusien kehittämiss mahdollisuuksien tunnistaminen tiekartalta				
Kehittämispolun kuvaaminen OKR-mallia soveltaen				
Kehittämispolun toteutus				
Kokonaiskuvan seuranta ja reagointi				
Osallistuminen yhteiskehittämiss tilaisuuksiin				

9. Hallintamallin jatkuva parantaminen

GSFI-hallintamallin toimivuutta tulee arvioida ja kehittää pysähtymällä säännöllisesti tarkastelemaan toimintaa ja tarvittaessa suunnittelemaan muutoksia hallintamalliin (Kuva 5). Tämän jälkeen suunnitellut muutokset toimeenpannaan, mikä pitää sisällään niin hyväksi todettujen muutosten vakiinnuttamisen, toimimattomien käytäntöjen karsimisen ja uuden tekemisen käynnistämisen. Lopulta varsinaisen tekemisen vaiheessa muutokset testataan ja kerätään oppeja seuraavaa päivityskierrosta varten. Tarvittaessa kolmannen osapuolen suorittama riippumaton arviointi voi tarjota objektiivisen näkemyksen toiminnasta ja sen läpinäkyvyydestä sekä antaa suosituksia toiminnan parantamiseksi.

Kuva 5. Hallintamallin toimivuutta tulee arvioida ja kehittää säännöllisesti.

On myös mietittävä, miten hallintamallin syklit täsmäytetään ajallisesti organisaatioiden tyypillisesti vuosirytmissä kulkevan kellon kanssa. Ekosysteemin toiminnan suunnittelu voisi toimia eri tahdissa organisaatioiden suunnittelun kanssa siten, että ekosysteemin suunnittelusta saataisiin syötteitä organisaatioiden suunnitteluun ja toisaalta koottaisiin taas tilanne organisaatioiden saatua oman suunnittelunsa valmiiksi.

10. Lähteet

GSFI ja Eurostat, 2024a. GSFI-tiekartta. EU. 101112903 - 2022-FI-GEOS-GSFI.